uměti skrze přísežného tlumočníka znameními, budiž mu sdělena v této řeči přísežná znělka a poučení o křivé přísaze a právě tak buď od něho přísaha vykonána. Není-li žádný z těchto způsobů možný, budiž od přísahy jeho upuštěno.

Slovné znění přísežné znělky pro svědky v civilním a trestním řízení jest: »Přísahám Bohu Všemohoucímu a Vševědoucímu přísahu čistou, že o všem, nač od soudu budu tázán (jsem byl tázán), pouhou a úplnou pravdu vypovím (jsem vypověděl); k tomu mi dopomáhej Bůh!« a pro znalce v řízení civilním a trestním: »Přísahám Bohu Všemohoucímu a Vševědoucímu přísahu čistou, že nález a své dobré zdání podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a podle pravidel vědy (umění, řemesla) podám; k tomu mi dopomáhej Bůh!«

Mohamedánu budiž především dáno předepsané napomenutí, načež mu má soudce předříkávati okolnosti, které má přísahou stvrditi, a když je byl přísahající hlasitě a srozumitelně opakoval, otáže se »Přísaháš k Bohu?« načež přísahající odpoví »Jemin ederim;« (přísahám) a připojí jednu z následujících formulek neb i všechny tři zároveň: »Billahi Taala« (k Bohu Nejvyššímu) neb »Wallahi« (k Bohu) neb »Bismillahi« (ve jménu Božím). Podle těchže předpisů budtež i svědci mohamedánské víry do přísahy vzati. Když byli opakovali všeobecné ujištění, že pouhou pravdu vypoví, čte se jim otázka: »Přísaháš k Bohu?«, načež tito mají odpověděti týmž způsobem jako u přísahy stran. Všechny ostatní předpisy o formě přísahy, zejména též dv. d. ze dne 1. října 1846 č. 987 sb. z. s. o přísaze židů, byly zákonem ze dne 3. května 1868 č. 33 ř. z. zrušeny.

Zákon ze dne 3. května 1868 č. 33 ř. z. byl čl. XL. uv. zák. ku platnému civ. s. ř. v platnosti zachován. Civilní soudní řád sice nepřejal rozhodovací přísahy stran ze starého řádu soudního, stanoviv na místě ní jako krajní prostředek průvodní přísežný výslech stran (§§ 371 a násl. c. ř. s.), avšak přece vyskytá se i v platném soudním řádě v jistém případě možnost učiniti závislým výsledek sporu od vykonání určité přísahy, totiž při smíru. Dle § 205 c. ř. s. může v soudním smíru uznání právního poměru nebo převzetí závazku k některému plnění, snášení neb opomenutí býti učiněno závislým na vykonání smluvené přísahy. Přísaha, jejíž text může býti ihned umluven, smí míti za předmět toliko sporné skutkové okolnosti. V tomto případě pak rovněž se bude smluvená přísaha skládati ze slov úvodních a konečných zákonem předepsaných, mezi něž se vloží vylíčení okolností, jež přísahou mají býti dokázány. Jakýsi zbytek přísahy stran lze spatřovati nyní při přísežním výslechu stran v tom, když soud — nikoli tedy odpůrce — nařizuje přísežný výslech, rovněž určí znění, ve kterém přísežná výpověď v jednotlivých okolnostech státi se má (§ 377 odst. 2 c. ř. s.). Avšak formálně má strana vykonati i tu přísahu svědka dle zák. ze dne 3. května 1868 č. 33 ř. z. před přísežným stvrzováním rozhodných okolností a nelze tu užíti formule přísahy strany podle dříve platného práva předepsané u přísah stran (srv. Ott, Soustavný úvod ve studium nového soudního řádu, díl II. str. 202).

Zneuctění.

I. Ve smyslu povšechném rozumí se zneuctěním odnětí občanské cti vůbec, ať již bezprávným činem jiného (urážka atd.), či nálezem trestního soudu. V tomto širším smyslu se však výrazu zneuctění v naší právnické mluvě neužívá; ovšem mluví se o jistých zneucťujících činech

a trestech. Zneucťujícími nebo ne čestnými činy rozumí se takové skutky, jež svědčí o opovržlivých vlastnostech neb o opovržlivém smýšlení jednajícího (arg. § 491 tr. z.). Tato kvalifikace skutku jest potud právně významna, že náleží ke skutkové povaze urážky na cti dle § 488 tr. z. (»neodůvodněné obviňování z nečestného nebo nemravného skutku«). Dále jest při urážce na cti záležející ve veřejném hanění (§ 491 tr. z.) v tom směru důkaz pravdy připuštěn, že pachatel může prokázati zneucťující skutky uraženého. Podobná ustanovení obsahuje i osnova nov. tr. zákona (§§ 204 a 205 náv. výb.). K trestům přihlíží se v tomto směru jen potud, pokud byly vysloveny v rozsudku trestního soudu a lze vůbec jen ony tresty pokládati za zneucťující, s nimiž jest spojena ztráta čestných práv na dobu delší, než po jakou trvá trest (zák. ze dne 15. listopadu 1867 č. 131 ř. z.).

Dle osnovy nového tr. zákona jsou dva druhy trestu bezpodmínečně zneucťujícími: trest smrti a káznice (§ 37 náv. výb.), trest vězení jen tehdy, když bylo zároveň uznáno na újmu v právech občanských (§ 38 tamtéž); kde zákon ponechává volbu mezi káznicí a státním vůzením, budiž uznáno na káznici, když trestný čin měl původ v nepočestném smýšlení pachatelově (§ 15 tamtéž).

II. Ve zvláštním užším smyslu rozumí se zneuctěním odnětí ženské pohlavní cti mimomanželským souložením. Zneuctění v tomto užším smyslu jest samo o sobě právně nerozhodno a nabývá významu teprve tím, že k němu přistoupí okolnosti jiné, totiž:

1. Když někdo osobu nějakou, připověděv jí manželství ale přípovědi nevyplniv, svede a zneuctí, dopouští se tím přestupku, který se tresce tuhým vězením od jednoho do tří měsíců (§ 506 tr. z.). Kromě toho zůstavuje se zneuctěné osobě právo na náhradu. Ke skutkové povaze tohoto přestupku se žádá tudíž, aby žena byla svedena k mimomanželskému souložení pod přípovědí manželství, aby souložení bylo vykonáno a aby přípověď manželství nebyla splněna, leč že by splnění jejímu zabráněno bylo okolnostmi, na něž svůdce nemá vlivu a o nichž též dříve nevěděl. Bylo-li tudíž manželství dodatečně, ovšem před vynesením rozsudku, uzavřeno, pomíjí trestnosť (srv. roz. kas. dv. s. ze dne 18. dubna 1893 č. 4338, časop. »Jur. Bl.«, r. 1894, č. 13). Právo na náhradu dle § 506 tr. z. není samostatným nárokem na odškodněnou trestním zákonem stanoveným (rozh. kas. dv. s. ze dne 4. června 1891 č. 6674, »Manzova« sb., roz. č. 1457), nýbrž trestní zákon má tu na mysli příslušná ustanovení ob. zák. obč. Dle ob. obč. z. (§ 1328) nemá však svedená jiného nároku než na zaplacení útrat slehnutí a šestinedělí. Zejména přísluší svedené zvláštní nárok na náhradu z toho důvodu, že pozbyla cti nebo že jí souložením bylo stíženo pro budoucnosť uzavření vhodného sňatku (roz. nejv. s. ze dne 13. května 1857 č 4499, kn. jud. č. 32). Svedená může tedy dle těchto zajisté nejvýš nepříznivých ustanovení našeho občanského práva žádati toliko náhradu »skutečné škody«, kterouž utrpěla tím, že bez jejího zavinění svůdce přípověď manželství nesplnil (§ 46 o. o. z.).

2. Osoba domácí, která zneuctí nezletilou dceru nebo k domácnosti náležející nezletilou příbuznou hospodáře nebo hospodyně, dopouští se přestupku, za kterýž má býti potrestána, podle rozdílnosti svazku, ve kterém s rodinou jest, tuhým vězením od jednoho do tří měsíců. Roz. kas. dv. s. ze dne 23. července 1875, č. 6334, Manzovy sb. č. 74 činí rozdíl mezi

»domácími společníky« (Hausgenossen) a »domácími lidmi« (Hausleute). Poslednější výraz, jehož se užívá na příklad v § 83 tr. z., jest širší a zahrnuje všechny, kdož, byť i jen přechodně, nacházejí se pod ochranou domácího práva, kdežto užším pojmem domácích společníků rozumí se toliko ony osoby, jež jsouce v určitém poměru k rodině nepobývají v domě jenom přechodně. Tento přestupek tresce se toliko k soukromé obžalobě rodičů, příbuzných nebo poručenstva (§ 505 tr. z.).

Dle osnovy tr. zák. (§ 208 vl. předl., § 200 náv. výb.) jest svedení děvčete pohlavně neporušeného k souložení již samo o sobě přečinem, jestliže svedená nedokonala ještě 16. roku svého života. Přečin tento tresce se vězením až do jednoho roku, stihá se však toliko k soukromé obžalobě. Dále se tresce dle § 456 náv. výb. (vládní předloha podobného ustanovení neobsahovala) svedení osoby ženské pohlavně neporušené pod nesplněnou přípovědí manželství k její soukromé obžalobě jako přestupek vazbou nebo pokutou až do 300 zl.

Zneužití moci úřední viz Moc úřední.

Znovu zřízení listin.

Stává-li se listina soukromá chatrnou neb nečitelnou, mohlo by se snadno státi, že by strana časem pozbyti mohla důležitého začasté důkazu listinného a tím škodu trpěla.

Civilní řád soudní (podobně jako již Josefinský soudní řád) poskytuje však straně, které újma hrozí možným zánikem listiny soukromé, ochranu tím způsobem, že dovoluje jí žádati na vydateli listiny, by byla listina soudně znovu zřízena (obnovena), ovšem na náklad navrhovatelův.

Mluvíme tu o znovu zřízení neb obnovení (exemplifikaci) listin soukromých. Na listiny veřejné se instituce tato nevztahuje.

Podmínkou exemplifikace listin jest tudíž okolnosť, že listina soukromá stává se nečitelnou nebo chatrnou a že tudíž hrozí straně nebezpečí, že by jí budoucně mohl ujiti důkaz listinný. Za exemplifikaci může pak žádati:

1. majitel listiny soukromé (ne tedy jen vlastník listiny);
2. každý účastník.

Žádati pak lze exmplifikaci pouze na vydateli listiny dotyčné. Petit návrhu jest, by byla listina nákladem navrhovatelovým soudně znovu zřízena (obnovena). Soud k tomu účelu nařídí rok, k němuž předvolá všechny osoby, proti nimž dle stavu věci listina sloužiti má za důkaz. Zdráhá-li se při roku vydatel listiny tuto obnoviti, nutno ovšem proti němu zakročiti žalobou (§ 317 c. ř. s.).

Zostření trestu viz Tresty.

Zpětnost činu trestného viz Recidiva.

Zpěváci národní viz Podniky hudební.

Zpronevěření.

I. Pojem.

Zpronevěření se dopouští ten, kdo věc, jež mu byla svěřena, zadrží nebo si přivlastní. Předmětem zpronevěření mohou býti toliko věci hmotné (roz. ze dne 16. června 1876 č. 2788).

II. Znaky zpronevěření.

1. Cizí věc musí třetí osobě býti svěřena. Svěřena jest věc, jež smlouvou nebo jinakým právním poměrem smlouvě podobným třetí osobě byla odevzdána se závazkem, později ji opět vydati. Předpokládá se tudíž,